

Окремі питання методики розслідування квартирних крадіжок, учинених організованими злочинними угрупованнями

Олексій Паламарчук

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри криміналістики, оперативно-розшукової та детективної діяльності, Національний університет «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, Україна, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3354-3215>, e-mail: palclifclamer@gmail.com

Розслідування квартирних крадіжок, учинених організованими злочинними угрупованнями, має свої особливості, які полягають у плануванні, висуванні версій, тактиці оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) дій, взаємодії оперативних і слідчих підрозділів, а також в організації слідчо-оперативних груп.

Ключові слова: методика розслідування; кримінальне правопорушення; організоване злочинне угруповання; крадіжка з квартир.

Some Issues of the Methodology of Investigation of Apartment Thefts Committed by Organized Criminal Groups

Oleksii Palamarchuk

The investigation of apartment thefts committed by organized criminal groups has its own peculiarities, which consist in planning, putting forward versions, tactics of operational-search measures, investigative (search) actions, interaction of operational and investigative units, as well as in the organization of investigative-operational groups.

Keywords: methods of investigation; criminal offense; organized criminal group; apartments thefts.

Розслідування кримінального правопорушення, зокрема незаконного заволодіння чужим майном із проникненням до житлового приміщення, учиненого організованим злочинним угрупованням, характеризується низкою особливостей організаційного й тактичного плану.

До таких особливостей, як зазначено в науковій літературі, належать «спеціалізація суб'єктів досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із проникненням до житлового приміщення і заволодінням чужим майном, а також суб'єктів оперативно-розшукової ді-

яльності, особливості внесення відомостей до ЄРДР та порушення кримінальних проваджень зазначеної категорії, висування версій та планування досудового розслідування» [1, с. 14—16].

У справах зазначеної вище категорії також застосовують специфічні заходи «щодо виявлення організатора злочинного угруповання та всіх його членів; встановлення ролі кожного з учасників цього угруповання; вивчення особистості учасників злочинного угруповання в процесі досудового розслідування; подолання організованої протидії досудовому розслідуванню;

забезпечення безпеки свідків та потерпілих, тощо» [2, с. 21].

Водночас істотні особливості мають забезпечення таємниці досудового розслідування, застосування спеціальних знань та обліків МВС України, Нацполіції України, ДБР, прокуратури (обласної, окружної, військової) та інших правоохоронних органів, а також організація взаємодії підрозділів досудового розслідування [3] з оперативними працівниками, засобами масової інформації та адвокатами.

Відомості в Єдиному реєстрі досудових розслідувань реєструють (тобто відкривають кримінальні провадження) щодо діяльності організованих злочинних угруповань, найчастіше «щодо окремих злочинів, скоєних учасниками угруповання (з об'єднанням цих проваджень у процесі їх подальшого досудового розслідування); за фактом діяльності організованої злочинної групи (наприклад заволодіння чужим майном із проникненням до житлового приміщення (квартирні крадіжки)» [4]. Такі відносини зазвичай починаються, коли злочинне угруповання та його дії виявлено у результаті оперативно-розшукової діяльності або коли ознаки такої діяльності не викликають сумнівів щодо виявлення конкретного кримінального правопорушення.

Підставами для висування органами досудового розслідування версії у розслідуванні кримінального правопорушення (заволодіння чужим майном із проникненням до житлового приміщення, учинене організованим злочинним угрупованням) є конкретні відомості про факти злочинної діяльності. У разі виявлення організованого

злочинного угруповання в результаті оперативно-розшукової діяльності багато з таких ознак стають відомими вже до початку досудового розслідування у кримінальному провадженні: їх застосовують на початку досудового розслідування, а також під час планування слідчих (розшукових) дій.

Якщо відомості, які характеризують організоване злочинне угруповання, надходять під час досудового розслідування, їх потрібно врахувати для коригування плану слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

Зазвичай відомості про вчинення кримінального правопорушення (заволодіння чужим майном із проникненням до житлового приміщення організованим злочинним угрупованням) надходять до правоохоронних органів, зокрема до чергових частин Національної поліції України. Відповідним органам досудового розслідування передають такі відомості (або матеріали їх перевірки) здебільшого в разі, якщо в матеріалах є певні дані про наявність групи, її стійкість, тривалість існування або наявність у неї намірів на скоєння низки злочинів, пов'язаних із крадіжкою чужого майна із житлових приміщень.

Типовою ознакою, зі з'ясуванням якої матеріали передають до органів досудового розслідування, напрямом діяльності яких є розслідування квартирних крадіжок, учинених організованим злочинним угрупованням, є також зв'язок злочинців із корумпованими посадовими особами державних установ.

Під час проведення досудового розслідування у кримінальних

провадженнях, пов'язаних з учиненням крадіжок із житлових приміщень, ураховують також дані про чітко виражену структуру злочинного угруповання, яке вчинило ці кримінальні правопорушення, про наявність у такого угруповання значних грошових і матеріально-технічних засобів, свого автотранспорту, спроби з боку посадових осіб та інших представників владних структур вплинути на перебіг досудового розслідування у кримінальних провадженнях з метою вжити заходів для уникнення учасниками злочинного угруповання кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень, зокрема незаконного заволодіння чужим майном із житлових приміщень.

Окрім загальної версії про діяльність саме організованого злочинного угруповання, його мету, кількісно-особовий склад, учинені його учасниками злочини, під час досудового розслідування кримінального провадження висувують також інші версії [5, с. 175].

Неможливо назвати все різноманіття слідчих ситуацій, які є характерними для досудового розслідування зазначених кримінальних проваджень і діяльності організованого злочинного угруповання щодо заволодіння чужим майном з одночасним проникненням до житлового приміщення. Ітися може лише про найбільш типові слідчі ситуації початкового етапу досудового розслідування кримінальних проваджень цієї категорії.

Типовими під час досудового розслідування злочинів названої категорії є *«перевірка припущення щодо причетності до організованого зло-*

чинного угруповання тих чи інших осіб; організаторів та лідерів угруповання; місцях можливого придбання та зберігання зброї; отриманих злочинним шляхом майна та грошей; наявності та місцезнаходження загальної каси; намірах злочинців тощо» [6].

Водночас обов'язковою умовою ефективності досудового розслідування таких кримінальних проваджень є складання відповідного плану заходів, який має передбачати слідчо-оперативні дії, спрямовані на виконання низки криміналістичних завдань, і насамперед на встановлення усіх учасників організованого злочинного угруповання та всіх учинених ними кримінальних правопорушень, зокрема крадіжок, тобто заволодіння чужим майном з житлових приміщень.

Як зазначено в науковій спеціалізованій літературі, *«тактико-криміналістичні особливості діяльності органів досудового розслідування стосовно аналізованих злочинів можна розділити на окремі групи, зокрема: які стосуються спільної організації проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні; які стосуються тактики проведення окремих слідчих дій при досудовому розслідуванні у рамках кримінального провадження»* [7].

Однією з важливих умов успішного розкриття та досудового розслідування злочинів, зокрема незаконного заволодіння чужим майном із житлових приміщень, учинених організованим злочинним угрупованням, є своєчасно організована і правильно реалізована взаємодія органів досудового

розслідування з оперативними працівниками та співробітниками інших служб правоохоронних органів [3]. Водночас ефективним для кримінального провадження є створення спільних слідчо-оперативних груп, роботу яких організовано за особливими правилами й із застосуванням необхідних тактичних прийомів і яка спрямована на вжиття дієвих заходів зі встановлення місцезнаходження підозрюваних та обвинувачених осіб — учасників організованого злочинного угруповання, свідків і потерпілих осіб, а також об'єк-

тів, які мають значення для з'ясування причин, умов та обставин учинення кримінального правопорушення [8; 9].

Отже, організація діяльності слідчо-оперативних груп із проведення досудових розслідувань у кримінальних провадженнях за фактом учинення організованим злочинним угрупованням крадіжок із житлових приміщень має відповідати вимогам високої активності, швидкості, наступальності та цілеспрямованості органів досудового розслідування й оперативних підрозділів.

Перелік джерел посилання

1. Дрозд В. Ю., Чаплинський К. О. Методика розслідування крадіжок з автотранспортних засобів: проблеми теорії та практики : монографія. Одеса, 2023. 306 с. URL: <https://surl.luhiv.ua/qn> (дата звернення: 28.03.2025).
2. Лавренюк В. В. Особливості розслідування крадіжок з проникненням у житло, вчинених організованими групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 24 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/14156> (дата звернення: 28.03.2025).
3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 28.03.2025).
4. Чаплинський К. О., Мінка П. Я. Розслідування злочинів, вчинених злочинними угрупованнями : навч. посіб. Дніпропетровськ, 2009. 225 с. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/p1rzozum.pdf> (дата звернення: 28.03.2025).
5. Крамаренко Ю. М. Деякі питання удосконалення прийняття рішень та планування тактичних комбінацій у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4 (101). С. 173—178. DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-173-178 (дата звернення: 28.03.2025).
6. Підпалій В. В., Кислий А. М. Типові слідчі ситуації розслідування крадіжок в умовах великого міста. *Юридична наука*. 2020. № 2 (104). С. 403—410. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-104-2.44 (дата звернення: 28.03.2025).
7. Музичук О. М. Стратегія як дієвий інструмент організації розслідування злочинів. *Теоретичні аспекти організації досудового розслідування* : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 04.12.2015). Харків, 2015. С. 31—33. URL: <https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/97.pdf> (дата звернення: 28.03.2025).
8. Гордін Л. Я. Види слідчо-оперативних груп: порівняльна характеристика. *Університетські наукові записки*. 2006. № 2 (18). С. 274—278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2006_2_46 (дата звернення: 28.03.2025).
9. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 р. № 570 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text> (дата звернення: 28.03.2025).